

ХИМНЕ БОЖАНСКОГ ЕРОСА
СВЕТОГ И ВЕЛИКОГ ОЦА НАШЕГ СИМЕОНА НОВОГ БОГОСЛОВА,
ИГУМАНА И ПРЕЗВИТЕРА МАНАСТИРА СВЕТОГ МАМАНТА КСИРОКЕРМСКОГ

ХИМНА I

О БОЖАНСКОМ ПРОСВЕТЉЕЊУ И СВЕЛОСТИ ДУХА СВЕТОГА; И ДА
ЈЕ БОГ ЈЕДИНО МЕСТО НА КОМЕ СВИ СВЕТИ НАЛАЗЕ ПОЧИНКА НАКОН
СМРТИ; И ДА ОНИ КОЈИ ОТПАДНУ ОД БОГА НЕЋЕ ИМАТИ ДРУГОГ МЕСТА
ПОЧИНКА У БУДУЋЕМ ЖИВОТУ¹

ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΥΜΝΩΝ ΟΙ ΕΡΩΤΕΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΑΤΡΟΣ
ΗΜΩΝ ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ,
ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ
ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΜΑΝΤΟΣ ΤΗΣ ΞΗΡΟΚΕΡΜΟΥ

Α'

Περί θείας ἐλλάμψεως καί φωτισμοῦ Πνεύματος Ἁγίου· καί ὅτι εἷς τόπος
ὁ Θεός, ἐν ᾧ μετὰ πότμον τήν ἀνάπαυσιν πάντες οἱ Ἅγιοι ἔχουσι· καί
ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκπίπτων ἐν ἑτέρῳ τόπῳ οὐχ ἔξει τήν ἀνάπαυσιν ἐν τῇ
μελλούσῃ ζωῇ.

1

Τί τό φορικτόν μυστήριον,
ὅ ἐν ἐμοί τελεῖται;
Λόγος ἐκφράζειν οὐδαμῶς
ἰσχύει, οὐδέ γράφειν

Koja je то трепетна тајна
што у мени се збива?!
Реч исказати не може,
нит' описати

¹ Превод дајемо према критичком издању: J. Koder, *Syméon le Nouveau Théologien: Hymnes, Tome I, Sources Chrétiennes* 174, Paris: Éditions du Cerf, 1969, 156–175.

ἡ χεὶρ μου ἢ ταλαίπωρος εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν
 τοῦ ὄντος ὑπὲρ ἔπαινον, τοῦ ὄντος ὑπὲρ λόγον.
 Εἰ γὰρ τὰ νῦν τελούμενα ἐν ἐμοὶ τῷ ἀσώτῳ
 ἄρρητα, ἀνεκκλάλητα πέλουσι, πῶς ἐκεῖνος,
 ὁ τῶν τοιούτων παροχεύς καὶ ποιητής, εἰπέ μοι,
 ἔπαινον χρήζει παρ' ἡμῶν ἢ δόξαν προσλαβέσθαι;
 Οὐδέ γὰρ δοξασθήσεται ὁ ὢν δεδοξασμένος,
 ὡς οὐδέ λαμπρυνθήσεται ἢ φωτός μεταλάβοι
 ὁ παρ' ἡμῶν βλεπόμενος ἥλιος ἐν τῷ κόσμῳ·
 φωτίζει, οὐ φωτίζεται· φαίνει, φῶς οὐ λαμβάνει.
 Ἔχει γὰρ, ὅπερ ἔλαβεν, ἐξ ἀρχῆς, ἐκ τοῦ κτίστου.
 Εἰ οὖν ποιήσας ἥλιον Θεός ὁ πάντων κτίστης
 ἀνευδεῖ πεποίηκεν, ἄφθονον σέλας φαίνειν
 καὶ μηδαμῶς παρὰ τινος ἄλλου πλείονος χρήζειν,
 πῶς δόξαν λάβοι παρ' ἐμοῦ τοῦ τεταπεινωμένου;
 Ἀνευδεῖς γὰρ παντελῶς ὁ τοῦ ἡλίου κτίστης,
 ὁ ἐμπιπλῶν τὰ σύμπαντα τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων
 νεύματι βουλήματι τὴν ἰσχύν κεκτημένος.
 Ἐν τούτῳ καὶ ἡ γλῶσσά μου ἐξαπορεῖ ῥημάτων
 καὶ τὰ τελούμενα ὁ νοῦς ὄρα, οὐχ ἐρμηνεύει·
 βλέπει καὶ βούλεται εἰπεῖν καὶ λόγον οὐχ εὐρίσκει·
 ἀόρατα γὰρ καθορᾷ, ἀνεῖδα εἰς ἅπαν,
 ἀπλᾶ, πάντη ἀσύνθετα, ἄπειρα τῷ μεγέθει.
 Οὔτε ἀρχὴν γὰρ καθορᾷ, οὐ τέλος ὅλως βλέπει;
 Ἀνακεφαλαιούμενον ὅλον, δοκῶ, ὄραται·
 οὐ τῆ οὐσίᾳ πάντως δέ, ἀλλὰ τῆ μετουσίᾳ.
 Ἐκ τοῦ πυρός ἀνάπτεις γὰρ καὶ πῦρ ὅλον λαμβάνεις,
 κἀκεῖνο μένει ἄτμητον, ἀνέκλειπτον ὡς πρῶην,
 πλὴν τό μεταδιδόμενον χωρίζεται τοῦ πρώτου
 καὶ εἰς λαμπάδας γίνεται πολλὰς· σωματικόν γάρ.
 Ἐκεῖνο δέ πνευματικόν, ἀμέριστον ὑπάρχον,
 καὶ παντελῶς ἀχώριστον καὶ ἄτμητον ὑπάρχει·
 οὐ γὰρ μεταδιδόμενον εἰς πολλὰ διαιρεῖται,
 ἀλλὰ καὶ μένει ἄτμητον καὶ ἐν ἐμοὶ ὑπάρχει·
 ἐξανατέλλει ἐν ἐμοὶ ἔνδοθεν τῆς ταλαίνης
 καρδίας μου ὡς ἥλιος ἢ ὡς δίσκος ἡλίου
 σφαιροειδῆς διεκνύμενος, φωτοειδῆς, ὡς φῶς γάρ.

рука ми бедна, у хвалу и славу,
Оног што поврх хвале и речи бива (Фил. 1, 11).
Јер, ако оно што у мени заблуделом збива се
неисказиво и неизрециво јесте, зар Онај, реци ми,
што је Даривалац и Створитељ ствари ових
потребу има славу ил' хвалу од нас да прими?
Нема никакву! Јер се Прослављени не може прославити (2. Кор. 3, 10),
као што ни сунце које гледамо у свету
не може просветљено бити, нит' светлост окусити;
оно светли и није осветљено; сјаји се и светлост не прима.
Јер, већ има светлост коју од Творца у почетку доби (Пост. 1, 14–16).
Ако је, дакле, Бог, Творац свега, створио сунце
без икаквог зашто, само да штедру исијава светлост,
те ни због какве друге потребе веће,
какву славу да прими Он од мене ништавног?!
Јер, Он је најдарежљивији сунца Творац
што све постојеће испуњава добрима сваким,
имајући силу да обичним мигом и вољом својом учини ово.
И сад језику мом речи недостају
и ум саму ствар догађаја гледа, ал' разумети је не може:
он сагледава и говорити хоће, ал' речи не налази.
Јер, он гледа невидљиве ствари што безобличне су сасвим,
једноставне, крајње несложене, величином бесконачне (Рим. 1, 20).
Јер, он не види почетак, нити икакав крај сагледава,
нит' какво средиште познаје; та како да оно што гледа искаже?!
Чини се да је нова твар у целини погледом обухваћена,
ал' доиста не у суштини својој, већ учествујући у њој.
Јер, кад огњем огањ палиш, ти добијаш нови огањ цели,
и он неподељен остаје к'о што био је и раније,
те се овај други огањ од првог огња одваја
и – пошто тваран јесте – од њега постају светиљке многе.
Но, огањ је божански духован и неразделив
и сасвим неподељив и нераздвојив,
јер дајући се многим он остаје целовит.
И једнако нераздељен стоји и унутра пребива,
и у мени се помаља, усред бедног ми срца,
попут сунца ил' сунчеве луче показује се,
к'о каква сфера што као плам исијава (Пс. 111, 4).

Οὐκ οἶδα, καθὼς εἴρηται, τί εἶπω περὶ τούτου,
 καὶ ἤθελον τοῦ σιωπᾶν, εἴθε καὶ ἐδυνάμην,
 ἀλλὰ τό θαῦμα φρικτόν κινεῖ μου τήν καρδίαν
 καὶ ἐξανοίγει στόμα μου τό κατεσπιλωμένον,
 καὶ μὴ βουλόμενον ποιεῖ λαλεῖν μέ τε καὶ γράφειν.
 Ὁ ἀνατείλας ἄρτι μου ἐν σκοτεινῇ καρδίᾳ,
 ὁ δεῖξας μοι θαυμάσια, ἃ ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδον,
 ὁ κατελθὼν καὶ ἐν ἐμοὶ ὡς εἰς ἔσχατον πάντων,
 ὁ ἀποστόλου μαθητὴν καὶ υἱὸν ἀποδείξας
 ἐμέ, ὃν εἶχεν ὁ δεινὸς δράκων καὶ βροτοκτόνος
 τό πρὶν ἐργάτην ὑπουργὸν πάσης παρανομίας,
 ὁ πρό αἰώνων ἥλιος ὁ ἐν τῷ ἄδη λάμψας,
 ὕστερον καὶ φωτίσας μου ψυχὴν ἐσκοτισμένην
 καὶ χαρισάμενος ἐμοὶ ἀνέσπερον ἡμέραν,
 τό δύσπιστον τοῖς κατ' ἐμέ ὀκνηροῖς καὶ ῥαθύμοις,
 ὁ πλήσας πάντων ἀγαθῶν τήν ἐν ἐμοὶ πτωχείαν,
 αὐτὸς καὶ λόγον δώρησαι καὶ ῥήματα παράσχου
 τοῦ πᾶσι διηγῆσασθαι τὰς σὰς τερατουργίας
 καὶ ἅπερ σήμερον ποιεῖς μεθ' ἡμῶν τῶν σῶν δούλων,
 ἵνα καὶ οἱ καθεύδοντες ἐν σκότει ῥαθυμίας
 καὶ λέγοντες· Ἀδύνατον ἀμαρτωλοὺς σωθῆναι
 καὶ, ὡσπερ Πέτρον καὶ λοιποὺς ἀποστόλους, ἀγίους,
 ὀσίους καὶ δικαίους τε, αὐτοὺς ἐλεηθῆναι,
 γνῶσωσι καὶ μαθήσωνται, ὅτι εὐκόλον τοῦτο
 τῇ ἀγαθότητι τῇ σῆ ἦν καὶ ἐστὶ καὶ ἔσται!
 Καὶ οἱ δοκοῦντες ἔχουν σέ, τό φῶς παντός τοῦ κόσμου,
 καὶ μὴ βλέπειν σε λέγοντες, μὴ ἐν φωτὶ διάγειν,
 μὴ λάμπεσθαι, μὴ καθορᾶν ἀενάως σε, Σῶτερ,
 μάθωσιν, ὡς οὐκ ἔλαμψας αὐτῶν ἐν διανοίᾳ,
 οὐδέ κατώκησας αὐτῶν τήν ῥυπαρὰν καρδίαν
 καὶ μάτην ἐπαγάλλωνται ἐπὶ κεναῖς ἐλπίσιν
 οἰόμενοι θεάσασθαι τό φῶς σου μετὰ τέλος.
 Ὁ ἀραββῶν ἐντεῦθεν γάρ, ἢ σφραγίς πάντως ὧδε
 παρά σου, Σῶτερ, δίδεται τοῖς δεξιῶις προβάτοις·
 εἰ γάρ ἐκάστου θάνατος ὁ συγκλεισμός τυγχάνει
 μετὰ τέλος ἄπρακτα πᾶσιν ἐπίσης ἔστι

Не знам, понављам опет, о овоме шта да рекнем,
па желим да замукнем (ах, да сам могао само!),
јер трепетно чудо се косну мог срца
и отвори моја нечиста уста,
те ме нехотично присили да говорим и пишем.
Ти који сад свићеш у мом помраченом срцу (2. Пт. 1, 19),
Ти који ми показа чудеса што очи их не видеше,
Ти који се спусти у мене као последњем од свих (1. Кор. 15, 8),
Ти који ме учини сином и апостола учеником,
и то мене, што бејаш саучесником, у канцама ужасног змаја
човекоубице, ја, који свако безакоње починих!
Ти који си сунце што просија у аду пре векова свих
и које затим просветли моју помрачену душу
и дарова ми дар незалазног дана – у који тешко верују плашљиви и лењи
људи мог соја;
Ти који сваким добром испуни моју ништину,
Ти сам дај ми глас и речима ме испуни
да бих свима исприповедао о чудотворењу Твоме
и свему што данас чиниш међ' нама слугама Твојим
како би они што спавају у тами учмалости
и говоре „Грешницима је немогуће да се спасу,
те да ко Петар и други апостоли, свети,
блажени и праведни људи, буду помиловани“,
спознали и научили да добротом Твојом ово
беше, и јесте, и биће сасвим лако!
И они што мисле да имају Тебе, светило космоса целог (Јн. 8, 12),
но, говоре да не виде Те, нити да у светлости пребивају,
ни да су просветљени, ни да Те, Спаситељу, непрестано мотре,
нек' науче да ниси просветлио ум њихов,
нити се настанио у њиховим срцима укаљаним (Еф. 3, 17),
те да се залуд веселе у својим испразним надама,
очекујући да ће светлост Твоју након смрти угледати.
Јер, управо су у овом животу залог и печат даровани (2. Кор. 1, 22),
Спаситељу, овцама с Твоје десне стране (Мт. 25, 32).
Јер, ако смрт свакоме врата затвара (Мт. 25, 10)
и ако никоме није могуће делати након кончине,

καὶ οὔτε φαῦλον ἢ καλὸν δύναται τις ποιῆσαι,
Σωτήρ μου, πάντως ἕκαστος, ὡς εὔρεθῆ, καὶ ἔσται.
Τοῦτο φοβεῖ με, Δέσποτα, τοῦτο ποιεῖ με τρέμειν,
τοῦτο ἐκτῆκει ἅπαντα τὰ αἰσθητήριά μου,
ὅτι τυφλὸς ἀποθανῶν καὶ μεταστάς ἐκεῖσε
οὐκέτι τοῦτον ἥλιον αἰσθητῶς θεωρήσει,
εἰ καὶ τό φῶς τῶν ὀφθαλμῶν ἀναστάς πάλιν λάβοι·
οὕτως οὐδ' ὁ τὸν νοῦν ἔχων τυφλόν, εἰ ἀποθάνοι,
τὸν νοητὸν θεάσεται ἡλίον σε, Θεέ μου,
ἀλλὰ ἐκ σκότους ἐξελθὼν πρὸς σκότος ἐνδημήσει
καὶ εἰς αἰῶνας ἔσεται ἐκ σοῦ κεχωρισμένος.
Μηδεὶς ἀνθρώπων, Δέσποτα, τῶν εἰς σέ πιστευόντων,
μηδεὶς τῶν εἰς τό ὄνομα τό σόν βεβαπτισμένων
τό μέγα τοῦτο καὶ φρικτὸν ὑποστήσεται βάρος
τοῦ χωρισμοῦ σου, εὐσπλαχνε· δεινὴ γάρ αὕτη θλίψις,
δεινὴ, ἀνυπομόνητος, αἰώνιος ἢ λύπη.
Τί γάρ καὶ χεῖρον ἔσεται τοῦ χωρισμοῦ σου, Σῶτερ;
Τί δέ ὀδυνηρότερον ζωῆς διαζευχθῆναι
καὶ ζῆν ἐκεῖθεν ὡς νεκρὸς ζωῆς ἐστερημένος,
ἀπάντων τε τῶν ἀγαθῶν ὁμοῦ ἀποστερεῖσθαι;
Σοῦ γάρ ὁ χωριζόμενος παντός καλοῦ στερεῖται·
οὐ γάρ, ὡς ἔστιν ἐπὶ γῆς τὰ νῦν, ἔσται καὶ τότε·
νῦν γάρ οἱ ἀγνοοῦντές σε σωματικῶς τρυφῶσιν
ἐνταῦθα καὶ ἀγάλλονται ὡς ἄλογα σκιωτῶντες,
ἅπερ δέδωκας ἔχοντες εἰς ἀπόλαυσιν βίου
καὶ ταῦτα μόνα βλέποντες, οὕτως εἶναι δοκοῦσι
καὶ τὰ μετὰ τὴν ἔξοδον τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ βίου.
Ἀλλὰ κακῶς τεκμαίρονται, ἀλλὰ κακῶς φρονοῦσιν
οἱ λέγοντες μὴ μετὰ σοῦ, ἀλλ' ἐν ἀνέσει εἶναι
καὶ τόπον ἐτοιμάζοντες τινὰ ὧ ἀφροσύνης! –
μήτε φωτὸς μετέχοντα καὶ σκότους ἀμοιροῦντα,
τῆς βασιλείας ἔξωθεν, ἀλλὰ καὶ τῆς γεέννης,
καὶ τοῦ νυμφῶνος πόρρωθεν καὶ τοῦ πυρός τῆς δίκης,
ἐν ᾧ καὶ οἱ ταλαίπωροι εὔχονται καταντήσαι
καὶ λέγουσι μὴ χρήζειν σου τὴν αἰώνιον δόξαν
ἢ βασιλείαν οὐρανῶν, ἀλλ' ἐν ἀνέσει εἶναι.
Φεῦ τῆς αὐτῶν σκοτώσεως, φεῦ τῆς αὐτῶν ἀγνοίας,

те нико више не може чинити ни добро, ни лоше,
онда каквим се свако нађе такав ће и остати, о Спаситељу мој (2. Кор. 5, 3)!
И ово у страх и дрхтање баца ме, о Владико,
и ово моја чула свеколика растапа,
јер као што слепац који умре и одавде отиде
више никад сунце чулима својим видети неће,
чак ни кад светлост очињу опет у васкрсењу прими,
тако и онај ума ослепљеног, буде ли умро (2. Кор. 4, 4),
неће угледати Тебе, Умно Сунце, Бога мог,
већ из таме изишавши у таму ће се и вратити
и у вечности од Тебе одељен остати.
Ниједан човек, Владико, што у Тебе верује,
нико од оних што крштени су у име Твоје (Дап. 8, 16)
не би велики и тешки овај терет одвојености од Тебе,
Милостиви, поднети могао; јер, мука је то страшна,
те ужасна, неподношљива и вечна патња!
Јер, шта је страшније но бити одвојен од Тебе, Спаситељу?
Шта је болније него од живота бити одељен
и овде попут беживотног леша пребивати,
те уједно сваког добра лишен бити?
Доиста, одељен од Тебе сваког добра се лишава,
јер у животу будућем неће бити к'о што сад на земљи јесте.
Јер, сад они што не знају Те, уживањима телесним сладе се
и на земљи лумпују попут каквих бесловесних звери,
имајући све што на животну радост њима дарова.
И гледајући ствари ове, они помишљају да
тако биће по исходу душе и кончини живота.
Но, погрешно слуте и погрешно помишљају
кад говоре да са Тобом не пребивају, а припремају
себи извесно место починка – ох, безумља! (Јн. 14, 2) – које
светлости не прима, нити има учешћа у тами,
већ подједнако изван Царства и пакла налази се,
изван одаје брачне и далеко од огња казнога,
ту се они, несрећници, моле да доспеју.
Они говоре да потребе нема за вечном славом Твојом
или Царством небеским, већ само за починком наведеним (Мт. 3, 2).
Авај, помрачености њихове! Авај, њиховог незнања!

φεῦ τῆς ταλαιπωρίας τε καὶ τῶν κενῶν ἐλπίδων!
 Οὐδαμοῦ τοῦτο γέγραπται, οὐδέ γάρ ἔσται τοῦτο,
 ἀλλ' ἐν φωτὶ μὲν ἀγαθῶν οἱ πεπραχότες θεῖα,
 ἐν σκότει δ' ἔσονται ποιητῶν οἱ τῶν φαύλων ἐργάται,
 μέσον δέ χάσμα φοβερόν ἑκατέρους διεῖργον,
 ὡς αὐτός σύ ἐδίδαξας, ὁ ἐτοιμάσας ταῦτα.
 Τῷ γάρ μέσον ἐμπίπτοντι ἀνθρώπῳ ὑπὲρ πᾶσαν
 βᾶσανον ἔσται φοβεράν τοῦτο καὶ τιμωρίαν,
 εἰς ἄβυσσον κολάσεων, εἰς χάος ἀπωλείας
 ἐγκυβιστῶντι δυστυχῶς καὶ καταφερομένῳ,
 οὐ ἐπιβῆναι δυσχερές τοῖς οὖσιν ἐν βασάνοις,
 ἵνα διαπεράσωσιν ἐν τῇ γῇ τῶν δικαίων,
 οἱ προαιροῦνται ἐν πυρὶ δεινῶς ἀποτεφροῦσθαι
 ἢ γὰρ εἰς χάος τό φρικτόν ἑαυτοὺς ἐπιρριψαί.
 Οἱ οὖν ἐκεῖ εὐχόμενοι γενέσθαι μετὰ πότμον
 πολλῶν δακρύων ἄξιοι τυγχάνουσι καὶ θρήνων,
 ὅτι ὡς κτήνη ἄλογα ὅλως ἀναισθητοῦσι
 καὶ ἑαυτῶν κατεύχονται καὶ ἑαυτοὺς πλανῶσιν.
 Σύ βασιλεία οὐρανῶν, σύ γῆ, Χριστέ, πραέων,
 σύ χλόης ὁ παράδεισος, σύ ὁ νυμφῶν ὁ θεῖος,
 σύ ὁ παστός ὁ ἄρρητος, σύ ἡ τράπεζα πάντων,
 σύ εἰς ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, σύ καινότατον πόμα,
 σύ καὶ ὁ κρατῆρ τοῦ ὕδατος, σύ καὶ ζωῆς τό ὕδωρ,
 σύ καὶ λαμπάς καθ' ἕκαστον ἄσβεστος τοῖς ἀγίοις,
 σύ καὶ χιτῶν καὶ στέφανος καὶ διαιρῶν στεφάνους,
 σύ καὶ χαρὰ καὶ ἄνεσις, σύ τρυφή τε καὶ δόξα,
 σύ καὶ ἡ ἀγαλλίασις, σύ καὶ ἡ εὐφροσύνη,
 καὶ λάμπει ὡσπερ ἥλιος ἡ χάρις σου, Θεέ μου,
 τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐν πᾶσι τοῖς ἀγίοις,
 καὶ λάμπει ὁ ἀπρόσιτος ἥλιος τούτων μέσον
 καὶ πάντες ἐλλαμφήσονται κατὰ ἀναλογίαν
 τῆς πίστεως, τῆς πράξεως, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης,
 καθάρσεως καὶ φωτισμοῦ τοῦ ἐκ τοῦ Πνεύματός σου,
 Θεέ, μόνε μακρόθυμε καὶ κριτὰ τῶν ἀπάντων,
 οἷς μοναὶ λογισθήσονται διάφοροι καὶ τόποι,
 τὰ μέτρα τῆς λαμπρότητος, τὰ μέτρα τῆς ἀγάπης,

Авај, њихове бедности и испразних надања!
Нигде ово написано није, нити ће штогод такво бити,
но, у светлости добара многих делатељи божанствених ствари,
а у тами осветничкој чинитељи зла пребиваће (1. Јн. 3, 18–21);
међу њима је страшни бездан што их дели,
као што нас Ти сам научи, Ти који га и приправи (Лк. 16, 26).
Јер, за човека који се стровали у средиште пакла,
у амбис патњи и у провалију пропасти,
биће то казна већа од страхотних мучења свих;
јер несрећно се стропоштава и сасвим пропада
тамо где је тешко устати онима што су у мукама,
тј. онима који хоће да пређу у земљу праведника (Лк. 16, 26),
онима који више воле у ужасном огњу к’о угарак да изгоре
или да се у бездан страхотни суноврате.
Они који желе да се нађу овде после смрти,
многих нарицања и жаловања заиста су достојни,
јер попут бесловесних звери сасвим су отупљени.
Ти си, Христе, Царство небеско и земља кротких (Мт. 5, 5),
Ти си рајски пропланак, Ти ложница божанска,
Ти си неизрецива постеља брачна, Ти свима трпеза,
Ти си хлеб живота, Ти најсвежија вода (Јн. 6, 35),
Ти си подједнако и сасуд и вода жива (Отк. 21, 6),
Ти неугасиво светило свакоме од светих,
Ти си хаљина и венац и дародавалац венаца,
Ти радост и починак, Ти уживање и слава,
Ти си весеље, Ти и задовољство јеси;
и благодат Твог Пресветог Духа, мој Боже,
засијаће у свим светима Твојим попут сунца (Мт. 17, 2)
и Ти ћеш, сунце неприступно, у њима засијати (1. Тим. 6, 16)
и сви они прослављени ће бити у сразмери
вере, подвига, наде и љубави своје,
те очишћења и просветљења Духом Твојим Светим;
о Боже, једини дуготрпеливи и судијо свих људи (Јевр. 12, 23),
који ће примити боравишта и станове многе (Јн. 14, 2–3),
према мери свог просветљења и љубави своје,

τῆς θεωρίας τε τῆς σῆς, τό πόσον ἔσται πάλιν
μεγαλειότητος αὐτῆς δόξα, τρυφή καί κλέος
εἰς διαιρέσεις οἰκιῶν καί μονῶν παραδόξων.
Τοῦτο σκηναί διάφοροι, τοῦτο πολλάί οἰκίαι,
τοῦτο στολαί λαμπρόταται πολλῶν ἀξιωματῶν
καί στέφανοι παμπούκιλοι, λίθοι καί μαργαρίται
καί ἄνθη τά ἀμάραντα ξένην ἔχοντα θεάν·
τοῦτο καί κλίνας καί στρωμαί καί τράπεζαι καί θρόνοι
καί ἅπαν, ὅπερ εἰς τρυφήν ἠδύτατον ὑπάρχει,
ἦν καί ἐστί καί ἔσεται τό βλέπειν σε καί μόνον.
Οἱ οὖν, καθάπερ εἴρηται, μή βλέποντες τό φῶς σου,
μή παρά σου βλεπόμενοι, ἀλλά κεχωρισμένοι
τῆς παναγάθου θεᾶς σου, τῶν ἀγαθῶν στεροῦνται.
Ποῦ ἂν εὕρωσιν ἄνεσιν, ποῦ ἀνώδυνον τόπον;
Ἐν τίνι κατοικήσουσιν εὐθεῖς μή γεγονότες;
Σύν τῷ προσώπῳ σου καί γάρ εὐθεῖς κατοικιοῦσι·
μεμόρφωσαι καί γάρ αὐτῶν ἐν τῇ εὐθεῖ καρδίᾳ
καί κατοικοῦσι σύν τῇ σῇ μορφῇ ἐν σοί, Χριστέ μου.
Ὡ θαῦμα, ὦ παράδοξον ἀγαθωσύνης δῶρον!
Ἐν τῇ μορφῇ τῇ τοῦ Θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους γενέσθαι
καί μορφωθῆναι ἐν αὐτοῖς τόν ἀχώρητον πᾶσι,
τόν ἀναλλοίωτον Θεόν, τόν ἀτρεπτον τῇ φύσει,
τόν εἰς πάντας βουλόμενον ἐνοικεῖν τοὺς ἀξίους,
ὡς ὅλον ἔχειν ἕκαστον ἐντός τόν βασιλέα,
τήν βασιλείαν τε αὐτήν καί τά τῆς βασιλείας
καί λάμπειν, ὥσπερ ἔλαμψεν ἀναστάς ὁ Θεός μου,
ὑπέρ ἡλίου τάς βολάς τοῦ ὀρωμένου τούτου
καί οὕτως τῷ δοξάσαντι αὐτούς παρεστηκότες
ἐκθαμβοὶ διαμείνουσιν ὑπερβολῇ τῆς δόξης
καί προσθήκη διηνεκεῖ λαμπρότητος τῆς θείας·
οὐδέ γάρ τέλος ἔσεται προκοπῆς εἰς αἰῶνας,
ἢ στάσις τῆς προσθήκης γάρ τοῦ ἀτελέστου τέλους
ποιήσει καί κατάληψιν πάντως ἀκαταλήπτου,
καί προσκορῆς γενήσεται ὁ ἀκόρεστος πᾶσιν.
Ἀλλά τό πλήρωμα αὐτοῦ καί τοῦ φωτός ἡ δόξα
ἄβυσσος ἔσται προκοπῆς, ἀτέλεστος ἀρχή δέ·
καί ὥσπερ ἔχοντες Χριστόν ἔνδον μεμορφωμένον
τούτῳ αὐτῷ παρίστανται λάμποντι ἀπροσίτως·

јер мера њиховог сагледавања биће мера њиног величанства и славе, њиног уживања и раскоши, која разликује боравишта и станове њихове чудесне. Ево шатора многих, ево станова многобројних, ево одежда пресјајних многих достојанства, и круна разноликих, драгог камења и бисерја, те цвећа што не вене и чудесан изглед има! Ево постеља, и лежаја, и трпеза, и престола, те свега што највеће уживање пружити може, ево саме оне ствари што беше и јесте и биће: једино Тебе гледати! Они, к'о што казах, који не виде светлост Твоју, нису од Тебе сагледавани, већ тако одвојени од Твог погледа свеплагод лишени су добра сваког. Та, где ће онда починка наћи или место без страдања? На ком ће месту почивати они који нису праведни постали? Јер, праведници се настањују пред лицем Твојим (Пс. 139, 14) и Ти пребиваш изображен у срцу њиховом праведном, а они у Теби пребивају с обличјем Твојим, о Христе мој (Гал. 4, 19)! О чуда, о доброте дара овог непојамног! Смртници се у обличје Божије преображавају (Фил. 2, 6) и у њима се Онај изображава што несместив је сасвим, непроменљиви и природом неизменљиви Бог, Онај који пребивати жели у свима достојнима, тако да свако у себи самом васцелог Цара има, Царство само и сва добра Царства, те да просија к'о што просија васкрсли Бог мој, надмашујући зраке овог сунца видљивог (Мт. 17, 2), припијајући се уз Бога што их је прославио, стојећи заблеснути у неизмерном изобиљу славе (1. Кор. 4, 19) и бесконачном увећавању исијавања божанског. Јер, крај ништа друго бити неће до напредак вечни, пошто стање напретка ка овом бескрајном крају стицање јесте и обухватање Необухватнога и засићење Оним ког се нико наситити не може. Штавише, пуноћа Његова и светлост славе Његове бездан напретка биће и започињања бесконачног. И као што се они који Христа изображеног у себи имају привијају уз Онога што неприступно исијава,

οὕτω τό τέλος ἐν αὐτοῖς ἀρχή τυγχάνει δόξης,
 καί ἵνα σοι σαφέστερον τό νόημα ποιήσω –
 ἐν τέλει ἔξουσιν ἀρχήν καί ἐν ἀρχῇ τό τέλος.
 Τόν ὑπερπλήρη νόει μοι ἀνενδεῆ προσθήκης,
 τοῦ ἀτελοῦς τό τέλος δέ τούς τρέχοντα μή φθάνειν.
 Εἰ γάρ παρέλθη οὐρανός ὁ ὀρώμενος οὗτος
 καί γῆ καί πάντα τά ἐν γῆ, στοχάσθητι, τί εἶπον·
 ἔσται τόπου κατάληψις, ἔνθα τέλος εὐρήσεις·
 οὐ λέγω σοι σωματικόν, ἀλλά νοῖ ἰσχύσεις
 καταλαβεῖν τό πλήρωμα τοῦ ἀσωμάτου κόσμου·
 οὐ κόσμος δέ, ἀλλά ἀήρ ὑπάρχει ὡσπερ πρόωγ·
 οὐδέ ἀήρ, ἀλλ' ἄφθεγκτος χώρος, ὄνπερ τό πᾶν καλοῦσι,
 καί ἔστιν ἄβυσσος ἀτέλεστος εἰς ἅπαν,
 ἐξ ἴσης ὅλον πάντοθεν, μερῶν ἐξ ἐκατέρων·
 τοῦτο τό πᾶν πεπλήρωται θεότητος τῆς θείας.
 Οἱ οὖν αὐτοῦ μετέχοντες, ἐν αὐτῶ τε οἰκοῦντες,
 πῶς ὅλον περιλάβωσιν, ἵνα καί κορεσθῶσιν;
 Ἦ πῶς τοῦ τέλους δράξωνται τοῦ ἀτελοῦς, εἰπέ μοι;
 Ἀδύνατον καί πάντη δέ ἀμήχανον ὑπάρχει·
 οὔτε γάρ ὧδε πέλουσιν ἐν σαρκί τοῖς ἀγίοις,
 οὔτε ἐκεῖ ἐν τῷ Θεῷ μεταστᾶσι τοιαύτη
 ἔννοια ὅλως ἐν αὐτοῖς ὑπεισελθεῖν ἰσχύει·
 καί γάρ κατακαλύπτονται φωτί τῆς θείας δόξης,
 ἐλλάμπονται καί λάμπουσι καί τρυφῶσιν ἐν τούτοις
 καί ἴσασιν ὡς ἀληθῶς πᾶση πληροφορία,
 ὡς ἔσεται ἀτέλεστος ἡ τούτων τελειότης
 καί ἡ τῆς δόξης προκοπή ἀέναος ὑπάρξει.
 Οἱ δέ Θεοῦ ἐκπίπτονες θαυμάζω, ποῦ καί στῶσιν,
 ἀπό τοῦ ὄντος πανταχοῦ ἀφεστηκότες πόρρω,
 καί ὄντως φρίκης, ἀδελφοί, θαῦμα μεγάλης γέμον,
 δεόμενόν τε λογισμοῦ νοός πεφωτισμένου,
 ἵνα καλῶς νοήσῃε τοῦτο καί μή ἐμπέση
 εἰς αἴρεσιν ὡς ἀπιστῶν Θείου Πνεύματος λόγους.
 Ἐντός μέν πάντως τοῦ παντός ὑπάρξουσι καί οὗτοι,
 ἔξω τοῦ θείου δέ φωτός καί Θεοῦ ὄντως ἔξω·
 ὡσπερ γάρ οἱ μή βλέποντες λάμποντος τοῦ ἡλίου,
 κᾶν ὅλοι περιλάμπωνται, ἔξω φωτός τελοῦσιν,
 αἰσθήσει θεωρία τε κεχωρισμένοι τούτου·
 οὕτως ἐστίν ἐν τῷ παντί φῶς τῆς Τριάδος Θεῖου

исто тако и кончина у њима почетак славе постаје;
и они ће – да ти још боље појасним мисао моју –
у крају почетак и почетак у крају имати.
Схвати да Преизобилном ништа потребно није
и да они што се ка бесконачном пружају крај не достижу.
Јер, кад прође ово видљиво небо (Мт. 5, 18),
те земља и све ствари земаљске – замисли што ти говорим –
то биће стицање места где наћи ћеш починка крајњег.
Не говорим о телесном месту, већ да ћеш умом кадар бити
пуноћу бестелесног света достигнути,
који није попут света, већ попут прадавног бестелесја,
па чак не ни бестелесја, него је неизрециво сместилиште
што га називају Све и које јесте крајњи бесконачни бездан,
подједнако целовит са страна свих, од одовуд и одонуд,
ово Све што је божанским божанством преиспуњено.
И како они што сједињују се с Њиме и пребивају у Њему
могу обухватити Њега целог и наситити се Њиме?
Како, реци ми, досегнути могу крај бескрајног?
То је немогуће и неизводиво сасвим,
јер та се мисао уопште ушуњати не може
нит' код светих што јоште су у телу,
нит' код оних који се у Богу већ упокојише.
Јер, они су светлошћу божанске славе закриљени
и наслађују се у реченом, те исијавају просветљени
и доиста у извесности свакој познају
да њихово савршенство биће бесконачно,
те да трајање њихове славе биће непролазно.
И питам се где стоје они што од Бога отпали су,
људи који стоје далеко од Оног што посвуда пребива.
И доиста браћо ово је велико и страхотно чудо
које тражи расуђивање једног ума просветљеног
да би се исправно схватило и од пада у јерес сачувало,
од људи који речима божанског Духа не верују.
Јер, и они ће несумњиво унутар Свега бити,
премда биће изван божанског светла и доиста изван Бога.
Јер, као што слепци не виде сунца сијање –
иако су сасвим њиме обасјани – и скончавају изван светлости
пошто су од ње одвојени чулима и гледањем,
исто тако је светлост Тројединог божанства у Свему,

καὶ μέσον οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐν
σκότει καθειρωγμένοι,
μὴ βλέποντες, μὴ αἰσθησιν ὅλως
ἔχοντες θεῖαν,
ἀλλὰ κατακαϊόμενοι αὐτῶν τῇ
συνειδήσει
καὶ καταδικαζόμενοι, ἀπόρρητον
τὴν θλίψιν
καὶ τὴν ὀδύνην ἀφθεγκτον ἔξο-
υσιν εἰς αἰῶνας.

док у средишту светла грешници
стоје у тами затворени,
не видећи, нити имајући икаквог
божанског чувства,
већ сагоревају ватром у властитој
савести;
и тако осуђени неописиве муке ће
задобити,
те неизрециве патње у вечности
окусити.

Превод са старобитичког:
Лазар Нешић

Примљено: 9. 11. 2018.
Одобрено: 15. 11. 2018.